

LÄNSSTYRELSEN  
ÄLVSBORGS LÄN  
Miljövårdsenh  
Thorbjörn Schafferer  
Tel 0521/701 79

BESLUT

1991-12-16

231-4868-91  
66-204

Kopia till  
Akten  
sändlista

Enligt sändlista

### **Bildande av naturreservatet Mollungen (etapp 1)**

#### Uppgifter om naturreservatet

Benämning: Naturreservatet Mollungen

Kommun: Herrljunga

Socken: Od

Läge: 18 km SSO Herrljunga, vid väg 810 mellan Torpåkra, Molla och Sibbared

Kartblad: Ekonomisk karta 7C:47, Molla

Gränser: Enligt den på bifogade karta (bilaga 2) angivna gränslinjen. Den enskilda vägen till Sjötorp ingår inte i reservatet

Fastighet och ägare: Mollungen 1:2-4, 2:1, Göran Thordson

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

Areal: 40 hektar (=denna etapp; hela det planerade naturreservatet omfattar ca 180 hektar)

#### Beskrivning av området

Beskrivningen avser hela det planerade reservatet.

Mollungen är ett gammalt frälsehemman och en av de större gårdarna i dessa delar av Gäsene härad. Gården och dess närmaste omgivning har blivit kända för de stora bestånden av bok, bland de största i Älvsborgs län. Förutom nära gårdsbebyggelsen finns bokbestånd i slutningen ner mot sjön Sandsken. Här finns också stora områden med blandad ädellövskog. Nere vid Sandsken möter ett omväxlande landskap med hagmarker och små ängar.

Boken är sannolikt naturlig i området och visar god förmåga till föryngring. Bokskogarna i dessa trakter var förr betydligt större och omfattade på medeltiden

huvuddelen av Borgstena, Od och Molla socknar.

De vackraste bokbestånden, med lång kontinuitet, finns väster om torpet Jättabacken. Många träd är mycket grova. Rikligt med lunglav finns på några av dem. Många typiska epifyter på bok saknas, men artantalet är ändå mycket stort. Totalt är 147 olika lavar och 27 olika mossor noterade växande epifytiskt i området. Av dessa har 67 arter lavar och 25 arter mossor konstaterats på bok.

Förutom bokskogar finns på Mollungen stora arealer av blandlövskogar. Hela sluttningen ner mot sjön Sandsken domineras av varierade lövskogar och rester av kulturlandskap. En utbredd biotop i området är en typ av blandskog med stort ekinslag och med hassel i buskskiktet. Rikare, lundartad flora förekommer här på vissa platser. Arter som skogsbingel, trolldruva, underviol, vätteros, desmeknopp, lundstjärnblomma och dvärghäxört ingår i denna vegetation. I de lägre delarna av sluttningen övergår ek-hasselskogen i en klubbalskog på mark med rörligt grundvatten och med ett tätt buskskikt av hassel.

Gynnsamt för variationen i miljön är det flertal bäckar som löper genom området. Även en del källdrag i nordsluttningen ner mot Sandsken är av betydelse både för kryptogamfloran och för kärlväxtfloran. Nordsluttningen ner mot Mollunga mosse och Sandsken är sannolikt topografiskt värdefull för kryptogamfloran.

Den lövskogsberoende fågelfaunan är väl företrädd i området, och innehåller arter som mindre hackspett, skogsduva och stjärtmes.

Markerna på Mollungen är livligt besökta av allmänheten, speciellt under vårblomningen med vitsippa, blåsippa, svalört och vårlök i täta mattor. Även under svampsäsongen är området välbesökt; upp till ett 50-tal bilar kan stå parkerade längs vägarna inom fastigheten.

Göteborgs universitet och naturhistoriska museét har bedrivit forskning i området, bl a om svampfloran och molluskfaunan i bokskogarna.

Denna etapp i säkerställandet omfattar det största av bokskogsbestånden på Mollungen. Därjämte ingår vissa angränsande löv- och blandbestånd samt ett hygge där lövskog avses dras upp.

#### Planeringsförutsättningar och beredning

I länets naturvårdsplan redovisas Mollungen som ett objekt med högt naturvärde.

I länsstyrelsens beslut 1974 angående naturvårdsplanen anges Stora Mollungen som ett av de objekt som bör säkerställas enligt naturvårdslagen. Allt sedan dess har diskussioner förts med markägarna om möjligheterna att bevara områdets naturkvaliteter.

Under de senaste åren har Mollungen allt mer kommit att framstå som ett av länets värdefullaste lövskogsobjekt, bl a genom den länstäckande lövskogsinventering som genomförts under åren 1982-90.

Mollungen har genom beslut av statens naturvårdsverk 1988 redovisats som område av riksintresse för naturvården.

I samråd med markägarna och med stöd av statens naturvårdsverk genomfördes under 1986-87 en detaljerad naturinventering av området med förslag till skötselåtgärder m m.

Hela det planerade naturreservatet har under en treårsperiod sedan 1988 omfattats av interimistiska förbud enligt 11 § naturvårdslagen.

Förslag till beslut om denna etapp har remitterats till Herrljunga kommun, skogsvårdsstyrelsen och statens naturvårdsverk som i allt väsentligt tillstyrker reservatsbildningen. Yttranden har även inkommit från televerket och vägverket. Markägaren har ej framställt någon erinran.

#### Områdets behov av skydd

Mollungen är ett stort lövskogsområde med relativt orörda bokskogar, ekskogar, alskogar, blandlövskogar och hagmarker. Vissa av skogarna har lång kontinuitet och sena successionsstadier väl företrädade. I området finns värdefulla biotoper för lövskogsgynnad flora och fauna, tilltalande landskapsbild och strövvänliga miljöer.

Förutsättningen för att områdets naturvärden skall bestå är att lövskogsmiljöerna lämnas för fri utveckling, eller i vissa fall sköts med naturvårdsinriktning, och att odlingsmiljöerna bevaras och vårdas. Värdet kan påverkas negativt av bl a rationellt skogsbruk, vägar, ledningar, markavvattning och bebyggelse. Kulturmarkerna kan påverkas negativt av bl a igenväxning och gödsling.

Denna etapp i säkerställandet omfattar det största boskogsbeståndet jämte angränsande löv- och blandskogsbestånd m m.

#### Länsstyrelsens beslut

Det område som avgränsas med innerkanten av en punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 2) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt senast 1991:641) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Mollungen.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets naturvärden och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de värdekrävande miljöerna i hävd.

#### Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter för naturreservatet samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra gällande författningar är det i naturreservatet förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga ny väg,
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, torv eller matjord;
5. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
6. dra fram mark- eller luftledning;
7. anordna upplag annat än tillfälligt för områdets skötsel;
8. skogsodla åker, betesmark eller slätteräng;
9. ta bort stengärdesgård eller odlingsröse;
10. gödsla;
11. tillföra kemiskt bekämpningsmedel;
12. slutavverka, gallra eller röja;
13. ta bort dött träd eller vindfälle annat än för att bibehålla framkomligheten på befintliga vägar;

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

14. tillföra kalk;
15. anlägga parkeringsplats, spång, bro eller brygga;
16. dika eller dikesrensa;
17. jaga annat än älg, rådjur, hare, räv, mink och grävling.

Utan hinder av föreskrifterna A3, 5, 6, 10-16 får normala skötselåtgärder inom befintlig tomtmark utföras. Vidare får åtgärder som anges i bifogade (bilaga 6), fastställda skötselplan utföras av naturvårdsförvaltaren utan hinder av föreskrifterna A 12, 13, 15 och 16.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av stigar och leder samt rastplatser m m, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slätteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld;
5. tälta;
6. anordna motortävling, skyttetävling eller orienteringstävling;
7. plocka, insamla eller gräva upp växter.

Förbuden 01-3 gäller ej i fråga om den väg mot Molla som passerar genom området.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltning av naturreservatet

1. Syftet med vården och förvaltningen är:
  - att tillse och värna om områdets naturmiljöer, främst bokskogar och övriga lövskogar, så att deras höga naturvärden kan bestå.
  - att trygga hävden av värdefull odlingsmark och kulturhistoriskt intressanta miljöer.
  - att i den mån det går att förena med bevarandet av natur- och kulturvärden göra området tillgängligt för friluftsliv. Särskild vikt skall läggas vid området pedagogiska vården.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen.
3. Naturreservatet skall förvaltas och skötas i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan. LÄNSSTYRELSEN FASTSTÄLLER HÄRMED BIFOGADE SKÖTSELPLAN, BILAGA 5. Åtgärder enligt skötselplanen sker i naturvårdsförvaltarens regi. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer gäller utan begränsning i tiden. I övrigt bör en översyn och ev revidering av planen ske med ca 10 års mellanrum.
4. Naturreservatet skall genom naturvårdsförvaltarens försorg utmärkas enligt svensk standard (SIS 02 15 22) och naturvårdsverkets anvisningar.

I särskilda fall kan länsstyrelsen med stöd av 12 § naturvårdslagen medge undantag från reservatsbestämmelserna.

Enligt 37 och 38 §§ naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom att rätta vad olovligen skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos tingsrätten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Arne Bengtsson, Mauritz Björnberg, Britt Bohlin, Ulla Carlsson, Gunnar Högborn, Eskil Jinnegård, Majbritt Magnusson, Sten Lundin, Elisabeth Nygren, Per-Åke Olsson, Lars-Gerhard Westberg, och Jan Öhman samt suppleanterna Bertil Lundgren och Ragnar Svenberg. I den slutliga handläggningen har deltagit avdelningsdirektören Schafferer, föredragande, samt länsrådet Åkerlund, länsassessorn Josefson, rättsenheten, miljövårdsdirektören Enander, miljövårdsenheten, länsantikvarien Åkerström, kulturmiljöenheten, arkitekten Rudqvist, planenheten, och lantmätare Lindqvist, överlantmätdarmyndigheten.

Bengt K Å Johansson

Thorbjörn Schafferer

#### Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Hur man överklagar
4. Sändlista
5. Skötselplan